

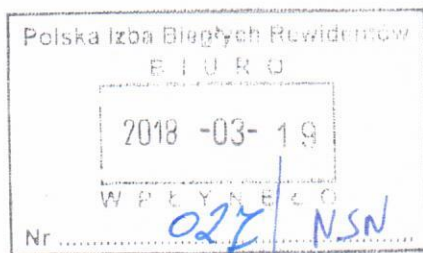

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Marek Chrzanowski

Warszawa, dnia 14 marca 2018 r.

DSP-WOI.4553.2.2018.AW

Pan Władysław Falkowski
Przewodniczący
Krajowej Komisji Nadzoru
Polskiej Izby Biegłych Rewidentów
Al. Jana Pawła II 80
00-175 Warszawa

W odpowiedzi na pismo Krajowej Komisji Nadzoru (KKN) Polskiej Izby Biegłych Rewidentów nr NSN-20180205-013 z dnia 5 lutego 2018 r., dotyczące prośby o wskazanie czynników ryzyka, które w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) są istotne w odniesieniu do badań ustawowych jednostek innych niż jednostki zainteresowania publicznego (JZP) (nadzorowanych przez KNF), przedstawiam poniższe stanowisko.

Analiza ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w badaniach ustawowych podmiotów innych niż JZP, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1089 z późn. zm.) (dalej: ustawa o biegłych rewidentach) powinna być realizowana na odpowiednio zbliżonych zasadach i w oparciu o te same czynniki ryzyka, które mają zastosowanie do JZP. W tym zakresie należy wskazać, że istnieje zasadność zastosowania jak najwyższych standardów, najbardziej kompleksowego i rzetelnego przeprowadzenia analizy ryzyka, selekcji i prowadzenia postępowań kontrolnych w firmach audytorskich w zakresie badania ustawowego jednostek nadzorowanych przez KNF, niebędących JZP. Powyższe jest istotne również z uwagi na fakt, że takie podmioty mogą stanowić (i często stanowią) jednostki powiązane lub podporządkowane wobec JZP.

Ocena ryzyka przeprowadzana przez KKN odnosząca się do firm audytorskich w zakresie dotyczącym badań ustawowych podmiotów nadzorowanych przez KNF innych niż JZP powinna być podobna/analogiczna jak analizy ryzyka przeprowadzana przez KNA na podstawie art. 106 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach oraz art. 26 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek

interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11.06.2014, str. 66) w odniesieniu do firm audytorskich przeprowadzających badanie sprawozdań JZP.

Należy dodać, że w procesie oszacowania ryzyka istotnej nieprawidłowości biegły rewident określa, czy którykolwiek ze zidentyfikowanych czynników ryzyka na poziomie sprawozdania finansowego i stwierdzeń dla grup transakcji, sald kont i ujawnień, jest w jego ocenie znaczący. Decydując o uznaniu ryzyka za znaczące, biegły rewident nie uwzględnia zidentyfikowanych kontroli mających na celu minimalizację tego ryzyka, powinien natomiast przeanalizować co najmniej wymienione niżej zagadnienia, tj.:

- czy ryzyko jest ryzykiem oszustwa?
- czy ryzyko jest związane znacząco z sytuacją gospodarczą, zasadami rachunkowymi, rozwojem i czy wymaga szczególnej uwagi?
- złożoność transakcji,
- czy ryzyko związane jest ze znaczącymi transakcjami z podmiotami powiązanymi?
- subiektywizm w pomiarach informacji finansowych związanych z tym ryzykiem, szczególnie pomiary obciążone wysokim ryzykiem niepewności,
- czy ryzyko związane jest ze znaczącymi transakcjami, które nie należą do zwykłej działalności lub występują sporadycznie?

Określenie znaczącego ryzyka oparte jest na ryzyku nieodłącznym (przed rozważeniem powiązanej z nim kontroli wewnętrznej). Właściwa reakcja biegłego rewidenta na ryzyko określone jako „znaczące” polega na ocenie modelu systemu kontroli wewnętrznej jednostki, w tym czynności kontroli wewnętrznej oraz ustaleniu, czy zostały one wdrożone. Jest to niezbędne dla zapewnienia biegłemu rewidentowi odpowiednich informacji do opracowania efektywnego podejścia do badania.

Spółdzielcze kasy oszczędnościowo - kredytowe oraz krajowe instytucje płatnicze niebędące JZP

Ze względu na przyjętą w ustawie o biegłych rewidentach definicję JZP nie dotyczy ona m.in. spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych (SKOK) oraz krajowych instytucji płatniczych (KIP), niespełniających kryteriów dużych jednostek. W ramach badań ustawowych w tych podmiotach, analiza powinna być realizowana odpowiednio na zbliżonych zasadach jak w odniesieniu do JZP, w szczególności w odniesieniu do obszarów generujących istotne ryzyka dla poszczególnych rodzajów podmiotów finansowych i/lub w odniesieniu do zagadnień problematycznych (budzących wątpliwości nadzoru).

Z uwagi na powyższe, wskazując czynniki ryzyka, które są istotne (lub problematyczne) w odniesieniu do badań ustawowych jednostek innych niż JZP, oparto się na najczęściej identyfikowanych nieprawidłowościach podczas czynności kontrolnych przeprowadzanych w ww. podmiotach.

W przypadku SKOK, szczególną uwagę należałoby skierować na ocenę podejścia tych podmiotów do: tworzenia odpisów aktualizujących, klasyfikacji należności oraz pomniejszania podstawy tworzenia odpisów prawnych zabezpieczeń spłaty kredytów.

Ustalenia czynności kontrolnych wskazują również na niską jakość operatów szacunkowych nieruchomości przyjmowanych jako zabezpieczenia ekspozycji, co z kolei przekłada się na wzrost ryzyka nieprawidłowej wyceny aktywów. W ramach badań biegłych rewidentów niezbędne wydaje się więc dokonywanie analiz w zakresie wycen nieruchomości, zgodnie ze szczegółowymi wytycznymi wskazanymi w następujących standardach:

- KSRF 540 Badanie wartości szacunkowych, w tym szacunków wartości godziwej i powiązanych ujawnień,
- KSRF 315 Identyfikacja i ocena ryzyka istotnego zniekształcenia dzięki zrozumieniu jednostki i jej otoczenia,
- KSRF 500 Dowody badania,
- KSRF 620 Korzystanie z wyników pracy eksperta powołanego przez biegłego rewidenta.

Ponadto, z uwagi na dokonane zmiany w obszarze prawnoregulacyjnym, w odniesieniu do SKOK ważne mogą być również następujące zagadnienia:

1. ustalanie wartości godziwej instrumentów finansowych,
2. wycena skryptów dłużnych,
3. wycena zorganizowanych części przedsiębiorstwa wydzielanych z majątku SKOK,
4. wycena zabezpieczeń pomniejszających podstawę dokonywania odpisów aktualizujących.

W przypadku kontroli w KIP, identyfikowane były najczęściej nieprawidłowości związane z nierealizowaniem obowiązków sprawozdawczych wobec KNF oraz nieprawidłową kwalifikacją transakcji płatniczych w przesyłanej do KNF sprawozdawczości (jednakże weryfikacja sprawozdawczości KIP na potrzeby KNF nie należy do obowiązków biegłych rewidentów).

Fundusze inwestycyjne zamknięte oraz towarzystwa funduszy inwestycyjnych niebędące JZP

Podmiotami nadzorowanymi przez KNF, nie stanowiącymi JZP są również:

- fundusze inwestycyjne zamknięte, o których mowa w art. 15 ust. 1a ustawy z dnia 27 maja 2004 roku *o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi* (Dz. U. z 2018 r., poz. 56, z późn. zm.), (dalej: ustawa o funduszach inwestycyjnych), tj. fundusze inwestycyjne niebędące publicznymi funduszami inwestycyjnymi oraz
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych nie spełniające kryteriów określonych w art. 2 pkt 9 lit. g ustawy o biegłych rewidentach.

W odniesieniu do kontroli biegłych rewidentów lub firm audytorskich przeprowadzających badanie ustawowe funduszy inwestycyjnych niebędących JZP, kontroli mogłyby podlegać podmioty, które przeprowadzały badanie ustawowe jednostek takich jak np.:

- fundusze sekurytyzacyjne (fundusze inwestycyjne zawierające w nazwie określenie „sekurytyzacyjny”; lista funduszy inwestycyjnych dostępna jest na stronie internetowej KNF),
- „fundusze nieruchomościowe” (fundusze inwestycyjne niebędące JZP, w przypadku których nazwa funduszu może wskazywać na występowanie dużej liczby nieruchomości w portfelu

inwestycyjnym takiego funduszu; lista funduszy inwestycyjnych dostępna jest na stronie internetowej KNF),

- fundusze inwestycyjne niebędące JZP, zarządzane przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych, które zarządzają dużą liczbą funduszy inwestycyjnych (lista towarzystw funduszy inwestycyjnych i zarządzanych przez nie funduszy inwestycyjnych dostępna jest na stronie internetowej KNF),
- fundusze inwestycyjne niebędące JZP, na które została nałożona kara administracyjna przez KNF (zestawienie kar nałożonych przez KNF na podmioty nadzorowane dostępne jest na stronie internetowej KNF),
- fundusze inwestycyjne niebędące JZP, które są zarządzane przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych, na które została nałożona kara administracyjna przez KNF (zestawienie kar nałożonych przez KNF na podmioty nadzorowane dostępne jest na stronie internetowej KNF), lub którym to towarzystwom cofnięte zostało zezwolenie na wykonywanie działalności (informacje w powyższym zakresie są dostępne na stronie internetowej KNF),
- fundusze inwestycyjne niebędące JZP, w odniesieniu do działalności których (oraz w stosunku do towarzystw funduszy inwestycyjnych zarządzających takimi funduszami) pojawiały się publicznie dostępne informacje mogące wskazywać na występowanie nieprawidłowości lub problemów (np. w mediach).

W odniesieniu do kontroli biegłych rewidentów lub firm audytorskich przeprowadzających badanie ustawowe towarzystw funduszy inwestycyjnych niebędących JZP, kontroli mogłyby podlegać podmioty, które przeprowadzały badanie ustawowe jednostek takich jak np.:

- towarzystwa funduszy inwestycyjnych niebędące JZP, które zarządzają dużą liczbą funduszy inwestycyjnych (lista towarzystw funduszy inwestycyjnych i zarządzanych przez nie funduszy inwestycyjnych dostępna jest na stronie internetowej KNF),
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych niebędące JZP, na które została nałożona kara administracyjna przez KNF (zestawienie kar nałożonych przez KNF na podmioty nadzorowane dostępne jest na stronie internetowej KNF),
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych niebędące JZP, w przypadku których na zarządzane przez nie fundusze inwestycyjne została nałożona kara administracyjna przez KNF (zestawienie kar nałożonych przez KNF na podmioty nadzorowane dostępne jest na stronie internetowej KNF),
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych niebędące JZP, w odniesieniu do działalności których (oraz w stosunku do funduszy inwestycyjnych zarządzających przez takie towarzystwo) pojawiały się publicznie dostępne informacje mogące wskazywać na występowanie nieprawidłowości lub problemów (np. w mediach).

Jednocześnie należy podkreślić, że wskazane powyżej propozycje/kryteria zostały określone w taki sposób, aby ich spełnienie było relatywnie łatwo identyfikowalne w oparciu o publicznie dostępne dane. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w przypadku ew. określania bardziej specyficznych i szczegółowych czynników ryzyka, z którymi związana jest działalność ww. podmiotów nadzorowanych niebędących JZP, identyfikacja czy dany czynnik ryzyka ma zastosowanie do danej jednostki niebędącej JZP (i który może wpływać na ryzyko związane z badaniem ustawowym) wymagałaby dysponowaniem przez KKN bliższymi informacjami o danej jednostce, w tym np. o strukturze jej aktywów, które mogą być objęte tajemnicą zawodową w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych.

Jednocześnie, o ile KKN dysponuje takimi informacjami, kryterium mogącym wskazywać na możliwość wystąpienia nieprawidłowości w badaniu ustawowym może być sytuacja, w której biegły rewident lub firma audytorska wydała opinię z zastrzeżeniem lub przedstawiła uwagi objaśniające (lub zidentyfikowano błędy lat poprzednich lub dokonano przekształcenia danych porównywalnych) dotyczące poprzednich okresów sprawozdawczych jednostki – wtedy to ryzykiem wystąpienia nieprawidłowości obarczone jest badanie przeprowadzone za okres, którego dotyczy zastrzeżenie/uwaga objaśniająca/błąd/przekształcenie danych. Należy zwrócić jednak uwagę, że powyższe kryterium ma charakter obiektywny i uniwersalny, i nie jest specyficzne wyłącznie dla podmiotów nadzorowanych przez KNF.

Domy maklerskie niebędące JZP

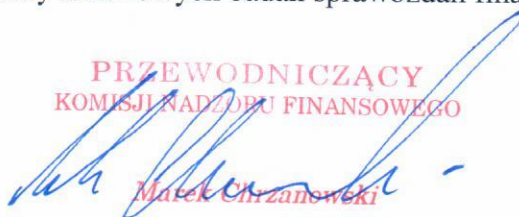
W sektorze domów maklerskich na uwagę zasługuje kwestia tworzenia odpisów aktualizujących należności przeterminowane, gdyż ogólne zapisy polityk rachunkowości poszczególnych podmiotów pozostawiają dużą dowolność w zakresie tworzenia odpisów.

Sytuacja w której w podmiocie występują należności przeterminowane ponad 180 dni może świadczyć, że w danej sytuacji zachodzi przesłanka utraty wartości. Może to znaleźć swoje odzwierciedlenie poprzez dokonanie odpowiedniego odpisu należności przeterminowanych.

Kolejnym obszarem, który wymaga szczególnej uwagi w toku badania sprawozdań finansowych podmiotów nadzorowanych jest wycena udziałów i/lub akcji spółek niepublicznych, która w dużej mierze dokonywana jest w oparciu o metody dochodowe bazujące m.in. na szacowaniu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W toku badania sprawozdań, weryfikacji powinny podlegać zarówno zasadność i realność założeń będących podstawą sporządzanych wycen, a także weryfikacja realizacji tych założeń, w szczególności aktualizacja wycen tych udziałów i/lub akcji, w sytuacji negatywnych odchyłeń w realizacji przyjmowanych założeń.

Powyżej zaprezentowane wnioski uwzględniają dotychczasowe doświadczenia nadzorcze, wyniki przeprowadzonych kontroli oraz analizy ustawowych badań sprawozdań finansowych, w odniesieniu do jednostek innych niż JZP.

PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Marek Chrzanowski

Do wiadomości

Komisja Nadzoru Audytowego, ul. Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa